

Repensar la metròpoli. Activar la metròpoli.

Informe III

Informe I.
Repensar la
metròpoli.
**Fer
metròpoli.**
2021

Informe II.
Repensar la
metròpoli.
**El repte
metropolità.**
2022

Informe III
Repensar la
metròpoli.
**Activar la
metròpoli.**
2023

1.- INTRODUCCIÓ

Presentem el tercer informe de RethinkBCN centrat a establir els aspectes socials, econòmics i culturals que han de ser activats per respondre al repte de potenciar la metròpolis, organització/sistema de ciutats i poblacions que arriba a entre 135 a 164 municipis, amb una superfície de 3.234 km i més de 5 milions d'habitants.

El primer informe Repensar la metròpoli. Fer metròpoli gira entorn dels objectius que cal afrontar per contribuir a realitzar la metròpoli. Observem que qüestions com la mobilitat, la sostenibilitat, la lluita contra la desigualtat, la lluita contra el canvi climàtic, l'habitatge, les infraestructures, la sanitat, l'educació, la cultura, l'esport, el turisme, les infraestructures, la digitalització, l'emprenedoria, la seguretat i el civisme són reptes que no es poden afrontar des de la ciutat, sinó que només se'ls pot donar resposta ampliant l'actual marc territorial d'acció municipal i desenvolupant al màxim l'àrea metropolitana de Barcelona.

El segon informe Repensar la metròpoli. El repte metropolità és una aproximació a la metròpoli com a repte multigeneracional, assenyalant que "el compromís social per millorar la ciutat ha desbordat els límits administratius; la societat ha constatat que Barcelona és una realitat en constant transformació que millora quan entren en joc la resta de ciutats que hi dialoguen i viceversa".

El tercer informe que avui presentem i que porta per títol Repensar la metròpoli. Activar la metròpoli demostra que cal ampliar i activar el nombre d'indicadors que estableixen les dinàmiques metropolitanes, com ara la demografia, l'ús del temps, la intel·ligència artificial, el canvi climàtic o la salut, per mantenir la seva vigència com a unitat d'organització, política, econòmica, social i cultural i resultar més eficaç per garantir la millora de la vida dels ciutadans.

Com en els informes anteriors, aquest és el resultat de la publicació d'entrevistes, ponències i articles, en les quals ha participat un gran nombre de personalitats de sectors empresarials, polítics i culturals; les seves aportacions ens han permès determinar la necessitat d'activar el nombre d'indicadors que conformen la dinàmica metropolitana.

En el primer informe [Repensar la metròpoli. Fer metròpoli](#) publicat en 2021 vam poder constatar setze punts per visibilitzar i potenciar la regió metropolitana:

1. Barcelona ha de recuperar el lideratge per impulsar, amb la resta de ciutats que componen la regió metropolitana, el desenvolupament econòmic, social, cultural, tecnològic, científic i educatiu, com a garantia per poder afrontar els reptes de futur com són la mobilitat, el canvi climàtic, la sostenibilitat, l'habitatge, la seguretat i la lluita contra la desigualtat, entre altres.

2. La regió metropolitana, entesa com a evolució natural de l'àrea metropolitana, ha d'activar novament els mecanismes de diàleg i consens per consolidar una governança adequada que millori la vida dels ciutadans.
3. Hem d'avançar en la visió de la regió metropolitana. L'àrea metropolitana de Barcelona ha de deixar de ser la gran desconeguda de les administracions públiques. Cal avançar per garantir una identificació més gran de la ciutadania amb el concepte de l'espai metropolità i l'AMB és clau per a aquest objectiu.
4. S'ha de reforçar la interlocució entre l'administració municipal i els agents econòmics. La col·laboració públicoprivada és un element essencial per afrontar els principals reptes metropolitans.
5. La mobilitat defineix la dinàmica del fet metropolità com a sistema de ciutats en col·laboració i cooperació i n'estableix el progrés i el desenvolupament. És necessari tenir un projecte consensuat de mobilitat que permeti compatibilitzar la sostenibilitat i el desenvolupament econòmic.
6. Les infraestructures han de procurar establir una integració urbana més gran a curt, mitjà i llarg termini, per generar més espai urbà.
7. La problemàtica de l'habitatge s'ha d'abordar sota un acord ampli entre tots els actors apostant per una estratègia basada en la màxima col·laboració públicoprivada que pugui ser sostenible en el temps.
8. S'ha d'apostar per una visió integral de la seguretat, que inclou recuperar el terreny perdut en civisme, i un consens ampli entorn de l'oci nocturn. Per assolir una mirada metropolitana de la seguretat és necessari un instrument formal de coordinació policial en l'AMB, començant per les ciutats de Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Santa Coloma i Sant Adrià de Besòs.
9. S'ha de construir un espai cultural metropolità que defineixi interaccions amb altres ciutats i eixos culturals com ara Tarragona-Reus, Girona o Lleida. Establir relacions entre ciutats a partir d'esdeveniments culturals, com les que genera el Festival de Cinema Fantàstic de Sitges o el Festival de Jazz de Terrassa. És clau activar el potencial cultural de la muntanya de Montjuïc, tot promovent l'aliança entre cultura, esport i turisme.
10. Cal associar talent i metròpolis, entès com un binomi inseparable per a l'impuls de la innovació i el suport a l'emprenedoria. Ha de ser una prioritat estratègica convertir la regió metropolitana en un gran impulsor de talent i innovació. Cal potenciar i reforçar el vincle entre la xarxa universitària, el món de les empreses i les administracions a través dels grans centres de recerca que ja disposem.
11. És necessari un compromís efectiu per lluitar contra la desigualtat. Hem de treballar per aconseguir que hi hagi igualtat dels nivells de vida dels ciutadans a les diverses ciutats que conformen la regió metropolitana.

RETHINK

12. És imprescindible continuar aprofundint en la descentralització de la gestió dels serveis públics de salut per donar més resposta i millorar l'atenció als ciutadans.
13. El sistema educatiu ha d'apostar per la formació professional i ha de tenir un abast metropolità, ja que els recursos formatius del territori són accessibles a qualsevol estudiant de l'àmbit metropolità i la planificació de l'oferta formativa acostuma a seguir un criteri territorial més ampli que el local.
14. El turisme entès com a oportunitat, i no com a problema, és la clau per identificar el desenvolupament de la regió metropolitana. La descentralització del turisme a la regió metropolitana i l'aliança entre turisme, cultura i esport per generar esdeveniments de valor internacional, com l'aposta per a la celebració dels Jocs d'hivern del 2030, permet avançar cap a una proposta de turisme de qualitat basada en la concepció econòmica del visitant.
15. Un urbanisme basat en el desenvolupament d'espais neo terciaris que estableixen la globalització, les TIC, el desenvolupament tecnològic, la digitalització i plasmat sota una concepció d'impuls d'una metròpoli definida com a bio ciutat.
16. Els ODS, els Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides han de ser el gran marc de desenvolupament del potencial de la regió metropolitana. En aquests objectius s'integren àmbits com ara la salut, la qualitat de vida i la lluita contra la desigualtat i el canvi climàtic. Són objectius que incideixen en la qualitat de l'aire, l'aigua, la gestió eficaç dels residus i una millor protecció de la biodiversitat.

En el segon informe *Repensar la metròpoli. El repte metropolità* del 2022 se'n van assenyalar divuit punts per establir el repte metropolità:

1. La metròpoli és un repte multigeneracional que necessita la determinació de diferents generacions per afrontar un objectiu comú.
2. Definir el futur de l'Àrea metropolitana sota el concepte/realitat com ara: Arc metropolità, la Regió urbana glocal o El corredor del Mediterrani. L'Arc metropolità queda establert per Mataró, Granollers, Sabadell, Terrassa, Martorell, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú. Aquest territori "suposa la tercera part del PIB de Catalunya i el 55% de la població de Catalunya viu a l'Àrea metropolitana i el 45% a l'Arc metropolità". A l'Arc metropolità cal sumar-hi una visió Regió urbana global. Aquesta visió obeeix a establir que "hi ha barris metropolitans, des del Baix Llobregat fins al Barcelonès, amb un nivell de qualitat urbana semblant o més gran fins i tot que Barcelona. Aquest fet positiu per als municipis estableix el germen d'una nova visió neometropolitana". Cal replantejar el corredor del Mediterrani "perquè pugui vertebrar el territori a escala regional, amb tota la complexitat del segle XXI. Ha de poder servir territoris singulars com l'Empordà o el Delta de l'Ebre, i en termes interregionals, reforçar la interacció amb territoris —col·laboradors històrics— com són Mallorca, València o la Catalunya del Nord". En aquest sentit, es proposa avançar cap a un gran pacte metropolità, basat a

RETHINK

BCN

SOCIETAT BARCELONINA
D'ESTUDIS ECONÒMICS
I SOCIALS

“trobar espais de cooperació entre institucions, organitzacions i teixits empresarials per fer front a reptes i oportunitats”.

3. Impulsar un desenvolupament adequat de la metròpoli com a entitat transformadora d'usos i prioritats de les ciutats és evolucionar cap al model de la descentralització, col·locant un equipament o un esdeveniment fora de la ciutat de Barcelona, per generar noves centralitats.
4. S'han de desenvolupar infraestructures clau per a tota la regió metropolitana, com són l'aeroport, el transport de Rodalies, el port de Barcelona o infraestructures tecnològiques.
5. Augmentar l'aposta de ciutat a favor del creixement de projectes empresarials dirigits al desenvolupament d'infraestructures tecnològiques, com és “un punt d'interconnexió de cables submarins a Europa que s'està construint a Sant Adrià de Besòs la infraestructura de cable submarí més gran del Mediterrani, una estació d'aterratge d'alta capacitat a Barcelona”.
6. Afavorir la cultura com a un dels eixos principals d'impuls econòmic de la regió metropolitana. Això implica tornar “a l'etapa en la qual el lideratge cultural es construïa en col·laboració lleial entre el sector públic i el privat”.
7. Impulsar “programes formatius, la capacitat contínua de professionals, adaptables a les necessitats de les empreses amb pràctiques al centre de treball i actualitzar de forma àgil els programes formatius”.
8. Abaixar l'alta taxa de temporalitat en la contractació. “En 2019 més del 85% dels nous contractes a l'AMB van ser temporals. I aquesta xifra s'ha mantingut pràcticament constant en els darrers anys (el 2015 el percentatge era del 86%)”.
9. Corregir amb celeritat la bretxa salarial, entre salaris mitjans, de les dones en relació amb els homes. Aquesta bretxa continua “sent molt alta: de l'11,5% per als menors de 34 anys; del 20% per a edats entre 35 i 54 anys i del 29% per a persones de 55 anys i més”.
10. La lluita contra les desigualtats socials continua sent un dels factors claus per garantir la cohesió social. Problemàtiques que afecten les condicions de l'habitatge, la fractura digital, l'atenció a la gent gran o la situació de la immigració són reptes que es poden afrontar millor a escala metropolitana.
11. “És imprescindible una coordinació de tots els municipis metropolitans per fer front a la bretxa digital. Els municipis han de comprometre les dades obertes dels ciutadans i promoure la formació digital. Les ciutats han d'abanderar l'humanisme tecnològic”. “Barcelona s'hauria de convertir en pionera en la implementació de la recomanació sobre ètica en el desenvolupament de la intel·ligència artificial que ha fet la UNESCO”.

12. Ens trobem en un moment de nova formulació sobre com cal impulsar l'urbanisme, l'arquitectura i la relació dels ciutadans amb els espais públics. Això implica fixar com a objectiu "avançar cap a una reindustrialització digital de la ciutat, integrar-la a les noves xarxes de la bio economia circular".
13. Un altre aspecte relacionat amb l'anterior és desenvolupar programes d'acció de les zones verdes per desenvolupar una estratègia que millori la salut, la qualitat de la mobilitat i els espais verds de les ciutats.
14. La seguretat a les ciutats ha esdevingut una de les principals preocupacions dels ciutadans, que exigeixen una millor coordinació entre els diferents cossos policials. Com ja es va fer esment al primer informe de RethinkBCN en 2021.
15. En relació amb la mobilitat hauríem d'avançar cap a nous models d'organització de l'espai públic i compartit de les ciutats, on no es lesionin els interessos dels comerços i dels ciutadans perquè puguin disposar de serveis orientats, no només a les exigències del barri, sinó també de la regió metropolitana i cercar la millor manera de desenvolupar els centres econòmics de la ciutat per acomodar-los a les seves necessitats.
16. Parlem també de prioritzar la mobilitat elèctrica "amb una bona xarxa de punts de recàrrega que garanteixi una autonomia als vehicles elèctrics. La regió metropolitana és la porta d'entrada de la interconnexió".
17. Apostar per les energies renovables implica que "el sector local ha de convertir-se en un sector essencial a l'extensió de les renovables". És necessari que l'energia solar instal·lada s'ampliï considerablement, tenint en compte el potencial de tots els municipis que componen l'AMB.
18. Des del punt de vista del desenvolupament metropolità, s'observa la necessitat de donar continuïtat al projecte de l'Àrea Metropolitana de Barcelona; veure, analitzar i implementar millores en la seva governança i ampliar-ne les competències.

Durant el 2023 hem pogut constatar:

2.- NOUS INDICADORS PER ACTIVAR EL POTENCIAL METROPOLITÀ

Quan parlem del funcionament i abast de la metròpoli i les implicacions que té a la vida dels ciutadans cal preguntar-se: Quins són els indicadors econòmics, socials, demogràfics o culturals que la defineixen? Quina extensió geogràfica comprèn? Quina realitat urbana és la que estableix? I sobretot, com afecta la plasmació metropolitana l'impacte de les noves dinàmiques urbanes que estan sent determinades pels canvis tecnològics, la crisi climàtica i noves pautes i maneres d'ús de les ciutats per part dels ciutadans? El caràcter mutable del fet metropolità requereix que estem constantment disposats a matisar les respostes a aquestes preguntes i adaptar-les a les noves realitats.

Els indicadors que permeten definir la dinàmica metropolitana, al marge de si està o no consolidada des del punt de vista jurídic, administratiu i polític, com són: la superfície total, el nombre de municipis que estableixen la suma de ciutats que constitueixen una metròpoli, la població, la taxa de natalitat, la taxa de mortalitat, l'edat mitjana de la població, la proporció de la població de 0-14 anys, de 15-64 anys i de 65 a més edat, la proporció de ciutadans estrangers respecte a la població total, el nombre total de llars, la mida mitjana de les llars, la proporció d'habitatges buits, el nivell educatiu de la població per franges d'edat, la taxa d'activitat, la proporció d'ocupats entre 20-64 anys població activa, la taxa d'atur, la renda mitjana anual per unitat de consum (euros), la renda mitjana anual per habitant, la sol·licitud de patents, les empreses inscrites, les empreses culturals, les infraestructures i el tercer sector, entre d'altres, ens permeten elaborar una mesura quantitativa que, alhora, ens permet realitzar observacions i anàlisis que incideixen a donar orientació i sentit polític a la metròpolis per impulsar millores en la vida dels ciutadans.

RethinkBCN ha posat en marxa un estudi, sota el títol Espanya metròpoli, encara en fase d'elaboració, que constata, en el cas de Barcelona, la importància de continuar donant visibilitat a les dinàmiques metropolitanes per certificar la importància del seu abast geogràfic i demogràfic com claus per abordar els grans reptes que han de fer front a les ciutats. A continuació, us oferim alguns indicadors que permeten observar la importància de la metròpoli de Barcelona elaborats per l'agència de Desenvolupament Econòmic de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

En analitzar les dades sociodemogràfiques de Barcelona i la seva àrea metropolitana ens adonem de l'enorme complexitat que suposa gestionar els serveis bàsics per a una població superior a 5 milions de persones i, alhora, crear les condicions per millorar l'educació, afrontar els problemes de l'habitatge, les desigualtats socials o la millora de les infraestructures. Els indicadors certifiquen que Barcelona ja no es pot dissociar de l'evolució de la seva àrea metropolitana, de qui depèn el desenvolupament del sistema de ciutats que la constitueixen. Aquests indicadors permeten constatar que el futur de les ciutats està directament relacionat amb la capacitat de relacionar-se entre si per ser competitives i atractives per als ciutadans. Els indicadors permeten quantificar l'abast del repte que suposa la gestió del dia a dia de l'àrea metropolitana de Barcelona, que repercutirà en el seu desenvolupament futur. A aquests indicadors cal incorporar nous camps d'informació que han de contribuir a visibilitzar el potencial de la metròpoli perquè es pugui desenvolupar totalment.

3.- ACTIVAR LA METRÒPOLI

3.1- NOUS INDICADORS

Si els indicadors abans referenciats permeten establir la dinàmica metropolitana en el present, els nous indicadors que hem de debatre per incorporar-los al repte metropolità fan referència a les noves realitats urbanes sorgides des de l'inici del segle XXI, on qüestions com el canvi climàtic, el desenvolupament tecnològic o la crisi pandèmica han propiciat un canvi en la forma de gestió de les ciutats. Hem de tenir present que tres quartes parts dels ciutadans de la Unió Europea viuen en àrees urbanes i que la Unió Europea ha posat en marxa el Pacte Verd per donar un impuls definitiu a les ciutats intel·ligents; això suposa la utilització de la tecnologia per estalviar recursos, reduir la contaminació, millorar la qualitat del transport públic, de la seguretat, l'administració electrònica, la defensa de la intimitat dels ciutadans i per reduir les desigualtats socials. Els nous indicadors enllacen amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides (ODS) que tenen com a objectiu incidir a millorar la salut, la qualitat de vida, la lluita contra la desigualtat i el canvi climàtic. Els objectius es basen a gestionar eficaçment la qualitat de l'aire, l'aigua, els residus i protegir la biodiversitat. Aquests indicadors defineixen nous camps d'acció política, com va assenyalar l'informe del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, el document de treball Compromís metropolità 2030, establint com a nous camps d'actuació: l'economia innovadora i inclusiva, nivells de renda suficients, l'emergència ambiental i climàtica, la mobilitat sostenible i segura, una alimentació saludable, la cohesió territorial, l'habitatge adequat i la vitalitat cultural. Els nous indicadors permeten focalitzar el desenvolupament metropolità des de nous paràmetres de gestió de les ciutats on, juntament amb l'anàlisi de la mobilitat dels ciutadans, caldrà observar la manera com aquests utilitzen el seu temps, les noves formes de treball i les noves modalitats d'oci i cultura.

Les aportacions realitzades durant el 2023 per un gran nombre de personalitats de l'àmbit polític, econòmic, tecnològic i cultural, assenyalen que hem d'estar oberts a elaborar i proposar nous indicadors per poder activar tot el potencial metropolità i donar resposta a la sensibilitat i la demanda dels ciutadans.

3.2- ACTIVAR LA METRÒPOLI

Els factors que defineixen el desenvolupament metropolità estan en relació amb els reptes que té davant seu la societat en conjunt. Les aportacions d'articles, entrevistes i ponències incideixen a assenyalar la importància de reforçar la lectura d'indicadors que ja s'estan analitzant i contribuir a plantejar nous que fa temps que defineixen l'espai metropolità, com és el canvi climàtic, la tecnologia o la lluita contra les desigualtats.

3.2.1 DESENVOLUPAMENT TECNOLÒGIC

La intel·ligència artificial s'ha convertit en una de les principals aportacions tecnològiques que afectaran la manera de gestionar les ciutats. Les anomenades ciutats intel·ligents demanen una nova forma de governar les ciutats i impliquen una gestió responsable de les administracions per defensar els drets dels ciutadans. Avui, la ciutat intel·ligent es fonamenta "en la sostenibilitat i el respecte al medi ambient per reduir-ne la contaminació i preservar la natura. Aprenent a utilitzar la tecnologia IA podem analitzar els contaminants i predir els seus nivells, així com avançar en les decisions per reduir el seu impacte. Fem èmfasi en l'ús de l'energia neta en l'edificació, amb elements que promouen el consum eficient, convertint els edificis en centres autosostenibles i creant tendències quant al funcionament sostenible, intel·ligent i segur. Usar la IA per analitzar l'ús d'energia ens permet decidir on aplicar les fonts d'energia renovables. La mobilitat és un dels reptes més grans d'una metròpoli com la Gran Barcelona. Cal aprofitar les tecnologies i els elements urbans per desenvolupar sistemes nous i eficients. La tecnologia d'intel·ligència artificial s'està implementant actualment en el transport, amb vista a reduir el trànsit i els accidents. És una tecnologia capaç de pronosticar el trànsit, emprant algorismes d'aprenentatge als sistemes de cambres urbanes, per detectar infraccions i delictes en temps real, possibilitant una gestió més eficient. Aquesta tecnologia permet que el transport públic rebí i accedeixi a dades en directe, millorant les rutes, augmentant la freqüència i, consegüentment, oferint una millor qualitat de servei al ciutadà".

La intel·ligència artificial ens situa davant d'un nou repte: utilitzar el seu enorme potencial per a una gestió eficient i sostenible de les ciutats i alhora, com ja ha plantejat la Unió Europea, avançar en una legislació que defensi els drets dels ciutadans. No hem d'oblidar que el 60% dels ciutadans europeus estan a favor de l'ús de la intel·ligència artificial, però el 88% creu que cal fer-ne una regulació del seu ús. Els reguladors i les empreses tecnològiques han manifestat clarament la necessitat de controlar l'adopció de la intel·ligència artificial.

Europa és pionera a regular l'aplicació i els riscos de la intel·ligència artificial. La Comissió Europea vol que els models generatius estiguin obligats a complir mesures de transparència, i exigirà que s'especifiquin els continguts creats per la IA; així és prohibiran els usos intrusius i discriminatoris, especialment amb els sistemes biomètrics en espais públics, excepte en situacions concretes per motius de seguretat. Es tracta de crear categories sotmeses a controls rigorosos perquè no afectin les llibertats i els drets dels ciutadans.

Els investigadors del Centre per a la Seguretat de la IA han manifestat la necessitat abordar els efectes negatius de la intel·ligència artificial. "Mentre ens enfrontem als riscos immediats de la IA, els Estats i les tecnològiques han d'abordar seriosament el risc que la IA generativa suposi una amenaça per a l'existència humana".

Aquesta doble obligació d'utilitzar la IA per millorar el funcionament de les ciutats i restringir el seu ús sempre que pugui afectar els drets dels ciutadans pretén evitar caure en una visió tecno-optimista o tecno-pessimista de l'ús dels avenços tecnològics.

La intel·ligència artificial hibridarà amb altres avanços tecnològics, com les tecnologies immersives, la realitat virtual i la realitat augmentada. Aquestes tecnologies, que estan sent utilitzades també en el camp de la salut, certifiquen la necessitat de mesurar el seu impacte en el desenvolupament metropolità. Hospitals i centres de salut estan fent ús de dispositius i creant nous continguts per a sessions de "mindfulness", exercicis de memòria o sessions terapèutiques per a pacients en centres com l'Institut Guttman, l'Hospital de Terrassa o la seu de la Cooperativa Suara, també s'utilitzen per a donar formació d'impacte als treballadors, com ho fa Asepeyo a la seva unitat de formació de prevenció de riscos laborals.

En el marc de la salut, també és destacable la iniciativa de Serious Games —videojocs per a la salut — impulsada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en col·laboració amb Peninsula Corporate Innovation - Agència consultora d'innovació, on els hospitals, com els de Bellvitge o Viladecans, experimenten amb continguts en alimentació saludable, activitat física i salut mental per a joves i adults, demostrant que el món dels videojocs és un autèntic motor industrial que va molt més enllà de l'entreteniment.

3.2.2 CANVI CLIMÀTIC

Indicàvem al primer informe presentat de RethinkBCN que els ODS, els Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides, representen el gran marc de desenvolupament del potencial de la regió metropolitana. En aquests objectius s'integren àmbits com ara la salut, la qualitat de vida, la lluita contra la desigualtat i el canvi climàtic. Incideixen en la qualitat de l'aire, l'aigua, la gestió eficaç dels residus i una millor protecció de la biodiversitat. Si els focalitzem a l'entorn metropolità, aquests objectius ens porten a establir una sèrie de prioritats que faran "aprofundir en models energètics de proximitat, basats en energies renovables, amb comunitats energètiques en espais residencials, i sobretot en el teixit industrial i els polígons d'activitat econòmica des de la construcció de projectes fiables i assequibles; energies verdes, netes, renovables, intel·ligents, eficients". El repte del canvi climàtic portarà a haver de debatre i, en certa manera, a tancar debats amb tres aspectes: "El primer fa referència al model de creixement. Si bé és legítima la posició d'alentiment del creixement, les seves propostes no resolen els problemes de consum de recursos si no s'eliminen o redueixen altres causes que empobririen notablement la qualitat de vida. Dir que amb certes mesures es reduiran les emissions no és una posició prou coherent perquè, per posar un exemple, el creixement vegetatiu o el simple manteniment en matèria de producció energètica o alimentària genera una situació que amb una aturada productiva no es resol. No parlem ja d'un descens de certes activitats industrials o la negació dels beneficis del comerç i el turisme...

Un segon factor, lligat a l'anterior, és com corregir els problemes, amb internalització de solucions. Sense indústria nacional descarbonitzada, sense béns d'equipament per a la transformació cap a una indústria més sostenible, sense producció de vehicles, especialment pesats, de distribució urbana, de transport col·lectiu, de nous combustibles no fòssils, sigui hidrogen verd o biogènic, no es corregiran efectivament els

problemes. I això vol dir que el govern de l'estat, les autonomies i les àrees metropolitanas han de desenvolupar polítiques des d'aquesta perspectiva. És un canvi molt important, per no dir radical, en les polítiques industrials.

El tercer factor és que correspon a les àrees metropolitanas impulsar 4 eixos d'actuació per estimular els dos aspectes anteriors que, en gran part, corresponen a l'Estat i les autonomies:

1. Actuar per la pedagogia i disseminació de la realitat a la qual ens enfrontem però, sobretot, de les mesures, liderant la conscienciació sobre les necessitats de transició ecològica justa, treballant per garantir l'eficiència energètica en les llars, però també la descarbonització de la indústria o el transport.
2. Impulsar els acords territorials entre els agents, alineant els pactes metropolitans per a la transició ecològica amb tots els actors, consensuant plans i programes, incidint en les polítiques supralocals i participant com a veu del territori en la planificació autonòmica o de l'Estat.
3. Fer de lobby de manera molt més proactiva per ser la veu dels agents del territori davant dels governs supralocals.
4. Promoure des de les institucions el marc, la incidència i, si és possible, les mesures institucionals que afecten les empreses i els agents no estrictament basades en regulacions, sinó orientades al foment de la recerca, la implantació de projectes i la participació, mitjançant ajudes, subvencions i elaboració consensuada amb els actors de normatives, etc., responent al que necessita el teixit econòmic i social del país.

3.2.3 DESIG UALTAT SOCIAL

Un dels factors que determinaran com entendre el progrés és la lluita contra la desigualtat, en el sentit més global, perquè incideix en aspectes com l'educació, l'accés al treball, la sanitat, les oportunitats o la cohesió social. El que es constata és que la metròpoli no organitzada, sens dubte, reforçaria la desigualtat. No es pot oblidar el paper que les institucions metropolitanas tenen en la redistribució de la riquesa i l'impuls per garantir la igualtat d'oportunitats. Tenen sentit les polítiques específiques per garantir l'equilibri i la cohesió amb eines com el Pla de Barris metropolità, però sens dubte és necessari un compromís de gran abast per a l'articulació de la Barcelona real.

És necessari establir una certa regulació per garantir la igualtat, la diversitat, la igualtat d'oportunitats i, en conseqüència, combatre les grans desigualtats. Hem viscut un procés de creixement urbanístic que teòricament ha estat molt pautat, però que a l'hora de la veritat ha produït noves desigualtats. És cert que a Barcelona la situació es va corregir una mica amb els ajuntaments democràtics, però la manca d'una visió metropolitana ha impedit gestionar integralment aquesta qüestió. Els ajuntaments de l'entorn tenen normatives compartides, però no disposen de tots els mecanismes d'intervenció i de cooperació entre el centre i la perifèria.

Es tracta d'establir un pla de prioritats que permeti respondre a la realitat que viuen les persones més desfavorides. "La precarietat s'ha incrementat i, juntament amb l'envelliment poblacional i l'escassetat d'habitatge públic a preus assequibles, conformen un paisatge més fràgil. Els recursos no s'han incrementat proporcionalment a les necessitats i fa imprescindible reforçar el paper de les empreses amb responsabilitat social per contribuir a reduir les desigualtats". La manera de mesurar i respondre davant la desigualtat social és donar el màxim protagonisme al tercer sector com a indicador i termòmetre de les necessitats socials més urgents. Apostar per una àmplia aliança entre la societat civil organitzada, les xarxes d'ONG, les fundacions de proximitat, les administracions i les empreses amb l'objectiu de combatre la vulnerabilitat. "Si el tercer sector, les empreses i l'administració no anem de bracet per deslocalitzar la pobresa, no tenim futur".

3.3 PROPOSTES PER ACTIVAR LA METRÒPOLI

El desenvolupament tecnològic, el canvi climàtic i la desigualtat social ens situen davant d'una nova manera d'interpretar els indicadors que ens permet quantificar i analitzar els problemes i reptes que té davant seu la consolidació definitiva de la metròpoli com a realitat i projecte de futur. Incideixen en la necessitat d'abordar dos grans aspectes: la concepció que tenim de la metròpoli com a organització política i administrativa i impulsar i aprofundir en la relació publicoprivada.

331 1 REPENSAR LA METRÒPOLI

A partir de la intervenció de Jaume Collboni, alcalde de Barcelona i president de l'àrea metropolitana de la ciutat, en l'espai de debat Fer metròpoli de RethinkBCN, amb el títol Impulsar la metròpoli federal, es va posar de manifest la necessitat de definir el futur metropolità centrat a impulsar la regió metropolitana mirant l'horitzó del 2030, "afavorint la integració de nous municipis i altres comarques confrontants, per donar entitat a una metròpoli on viuen 5 milions de persones. Amb aquestes dimensions es pot començar a considerar l'àrea metropolitana de Barcelona a escala internacional. L'objectiu és que hi hagi un subjecte polític que reuneixi els municipis de les comarques de la regió metropolitana per articular polítiques comunes i solucions compartides" amb un doble objectiu: "garantir igualtat d'oportunitats i de progrés als seus habitants i afrontar la transició energètica, ecològica i digital sense generar noves desigualtats".

La seva visió ha estat enriquida per la de Filo Cañete, alcaldessa de Sant Adrià de Besòs: "Falta més autoritat política a la regió metropolitana, però una nova entitat política hauria de preservar la singularitat dels diversos municipis. I es necessita una estratègia social que vagi més enllà de la gestió de residus i el transport." Per la seva banda, Lluïsa Moret, alcaldessa de Sant Boi i presidenta de la Diputació de Barcelona va afirmar: "Respecte a la regió metropolitana sabem que avui hi ha experiències concretes més enllà de la primera corona, com la de l'Arc Metropolità que agrupa

grans municipis de la segona corona com Mataró, Sabadell, Martorell, Granollers, entre d'altres, i també hi ha la dels municipis articulats al voltant de la B30, municipis grans o no tan grans que han anat configurant lògiques d'aliances; perquè està clar que en aquests moments, sols, no anem enlloc. Els municipis han de ser aliats encara que sigui per temes concrets perquè, finalment, aquestes aliances no són teòriques o abstractes sinó que es fan per gestionar qüestions concretes de la vida quotidiana dels municipis. Crec que és una matèria per a la reflexió. Se n'ha parlat molt, s'han posat propostes sobre la taula, però és un tema que necessita reflexió i consens territorial, polític i institucional. Al país s'ha de generar un espai de debat en aquest sentit”.

Aquestes diferents opinions permeten establir que s'avança cap a la importància que té repensar la metròpoli per donar resposta a les necessitats dels ciutadans en un moment en què el desenvolupament tecnològic, el canvi climàtic i la desigualtat social són factors/indicadors clau que requereixen ser abordats en tota la seva complexitat i donar-los solució.

3.2.2 RELACIÓ PÚBLICOPRIVADA

El segon àmbit que incidirà positivament per donar resposta als indicadors metropolitans que defineixen la seva dinàmica és la relació publicoprivada, imprescindible per afrontar els nous reptes i millorar la vida dels ciutadans. “No podem afrontar els reptes que tenim al davant sense tenir en compte la col·laboració publicoprivada, que no vol dir que sempre i en tots els casos s'hagi de produir. Crec que hi ha algunes premisses que s'han de tenir presents. Primer, cal actuar des de la confiança. Segon, s'ha de poder fer des d'una igualtat de condicions des del punt de vista tècnic i d'experiència per part dels dos costats”. El camí de col·laboració i cooperació permet observar que cal una major implicació, com en el cas que de “la Formació professional on l'aliança entre l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i la Fundació Barcelona Formació Professional en la qual participen les adoracions empresarials i que treballen en àmbits com la logística, el transport, el comerç alimentari, la indústria. Crec que cal avançar en aquest camí, amb plans articulats que s'anticipin als problemes. Ara tenim un gran repte amb el fet que la població baby-boomer s'acabarà de jubilar en els pròxims deu anys, cosa que vol dir que al mercat laboral hi haurà més sortides que entrades”. El tercer sector permet detectar les necessitats de la societat perquè les iniciatives privades i públiques puguin donar resposta a les desigualtats socials. Un exemple són les iniciatives que desenvolupa la Fundació Roure que, com assenyala Llum Delàs, presidenta de la fundació: “Cada dia s'atenen més de 2.300 persones. Alguns d'aquests projectes són: «Viure i Conviure», per facilitar la convivència solidària entre persones grans i estudiants universitaris; un altre projecte és «Menjars en Família», un menjador social que proporciona aliments a famílies i persones en situació de fragilitat; existeix el projecte «Dutxes Socials» destinat a la gent gran, sense llar o amb greus mancances als seus habitatges; sense oblidar el projecte «Botigues Solidàries», amb la venda de roba i articles de llar de segona mà, un taller i formació en costura i bugaderia solidària, entre d'altres.”

AUTORS

Llista de personalitats del món metropolità que han participat en la publicació RethinkBCN al llarg del 2023, sigui com a autors d'articles o com a entrevistats pels nostres periodistes col·laboradors.

Oriol Bartomeus, investigador de l'ICPS; Josep Borràs, Agència de desenvolupament econòmic de l'AMB; Joan Cabezas, CEO i cofundador de Nactiva; Carles Cabrera, director de l'Institut Cerdà; Filo Cañete, alcaldessa de Sant Adrià de Besòs; Xavi Casinos, periodista i escriptor; Francesc Castellana, president del Consell Econòmic i Social de Barcelona (CESB), David Castillo, escriptor; Jaume Collboni, alcalde de Barcelona; Llum Delàs, presidenta de la Fundació Roure; Víctor Francos, secretari general de Cultura i Esport del Govern espanyol; Esperanza García, delegada de la Junta d'Andalusia a Catalunya, Josep Grau, consultor especialista en estratègia de tecnologia; Carles Grau, fundador i CEO de Grau Innovation Consulting; Vicente Guallart, director de Guallart Architects; Manel Manchón, director adjunt de Metròpoli Abierta; Xavier Marcé, regidor de Nou Barris; Pep Martí, periodista; Lluïsa Moret, presidenta de la Diputació de Barcelona; Rafael Pradas, periodista; Miquel Pybus, Barcelona Regional; Héctor Santcovsky, director de l'Àrea de Desenvolupament social i econòmic de l'AMB; Guillermo Vallet, expresident executiu del Grup Catalònia i Carles Vivancos, analista de política.

4.- 11 PUNTS PER ACTIVAR LA METRÒPOLI:

1. La necessitat de desenvolupar nous indicadors que permetin analitzar els reptes que té davant seu la metròpoli i trobar solucions.
2. Els àmbits principals en els quals s'han d'actuar són el desenvolupament tecnològic, el canvi climàtic i la lluita contra les desigualtats.
3. La intel·ligència artificial s'ha convertit en una de les principals aportacions tecnològiques que afectaran la manera de gestionar les ciutats. Les anomenades ciutats intel·ligents demanen una nova forma de governar les ciutats i impliquen una gestió responsable de les administracions per defensar els drets dels ciutadans.
4. La intel·ligència artificial hibridarà amb altres avenços tecnològics, com les tecnologies immersives, la realitat virtual i la realitat augmentada. Aquestes tecnologies, que estan sent utilitzades també en el camp de la salut, certifiquen la necessitat de mesurar el seu impacte en el desenvolupament metropolità. Hospitals i centres de salut estan fent servir dispositius i creant nous continguts per a sessions de "mindfulness", exercicis de memòria o sessions terapèutiques per a pacients en centres com l'Institut Guttman, l'Hospital de Terrassa o la seu de la Suara Cooperativa, també s'utilitzen per a donar formació d'impacte als treballadors, com ho fa Asepeyo en la seva unitat de formació de prevenció de riscos laborals.
5. El canvi climàtic exigeix "aprofundir en elaborar models energètics de proximitat, basats en energies renovables, amb comunitats energètiques en espais residencials i, sobretot, en el teixit industrial i els polígons d'activitat econòmica des de la construcció de projectes de confiança i assequibles. Energies verdes, netes, renovables, intel·ligents, eficients".
6. Un dels factors que determinaran com entendre el progrés és la lluita contra la desigualtat, en el sentit més global, perquè incideix en aspectes com l'educació, l'accés al treball, la sanitat, les oportunitats o la cohesió social. El que es constata és que la metròpoli no organitzada, sens dubte, reforçaria la desigualtat. No es pot oblidar el paper que les institucions metropolitanes tenen en la redistribució de la riquesa i l'impuls per garantir la igualtat d'oportunitats.
7. La forma de mesurar i respondre davant les desigualtats socials és donant el màxim protagonisme al tercer sector com a indicador i termòmetre de les necessitats socials més urgents. Apostar per una àmplia aliança entre la societat civil organitzada, les xarxes d'ONG, les fundacions de proximitat, les administracions i també les empreses amb l'objectiu de combatre la vulnerabilitat: "Si el tercer sector, les empreses i l'administració no anem de bracet per deslocalitzar la pobresa, no tenim futur".

8. Impulsar el debat sobre el futur de l'Àrea metropolitana de Barcelona per "garantir igualtat d'oportunitats i de progrés als seus habitants i afrontar la transició energètica, ecològica i digital sense generar noves desigualtats".
9. Obrir el debat metropolità implica "reflexió i consens territorial, polític i institucional. Al país s'ha de generar un espai de debat en aquest sentit".
10. Aprofundir en la relació publicoprivada per incidir positivament en donar resposta i afrontar els nous reptes per millorar la vida dels ciutadans.
11. En el mateix sentit de l'anterior punt, plantejem l'exposat en el document Pro BCN, en el qual va participar RethinkBCN juntament amb seixanta-sis entitats de la ciutat: cal "la col·laboració publicoprivada en la recerca i la implementació de les millors solucions al servei del ciutadà".

AGRAÏMENTS

Volem agrair en nom de la Societat d'Estudis Econòmics i Socials de Foment del Treball, les aportacions realitzades a totes les persones que han participat amb les seves ponències, articles i entrevistes/diàlegs i contribueixen a definir un horitzó metropolità, que és tan necessari per a encarar amb èxit el futur de les nostres ciutats.

Agrair especialment a Pep Martí, Manel Manchón, Josep Grau i Rafael Pradas per la seva labor periodística en la realització d'entrevistes i diàlegs que hem publicat en la secció "BCN Diàlegs" de RethinkBCN, així com al Consell Assessor de SBEES, integrat per Isabel Buesa (Directora general d'Endesa a Catalunya), Sílvia Alsina (CEO de Roman), i Miquel Molina, periodista de La Vanguardia i escriptor. També volem fer un esment especial a Pedro Vega, membre del Consell Assessor, qui va morir l'agost de 2023. Gràcies a les seves observacions i consells, ha estat possible definir i enriquir el projecte RethinkBCN.